

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Udrag fra Hovedstrømninger. Den romantiske skole i Tyskland (1873)

Citation: Brandes, Georg: "Samlede Skrifter", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 473. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes04-shoot-idm139992356549392/facsimile.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

bogen. Midt under alt dette forlader hans Kone ham og attraar Skilsmisse. Gentz søger samme Aften at glemme denne Genvordighed ved *Trente et quarante*. Da et længere Ophold i Berlin imidlertid af mange Grunde nu er blevet ham pinligt, ja umuligt, modtager han Tilbud om en Ansættelse i Østerrig og gaar til Wien. Her er det, at han lidt efter lidt overgiver sin hele Selvstændighed i Metternichs Hænder.

Men før disse Aar falder Gentz's store Tid. Den Sløvhed, hvormed man i Wien fandt sig i den franske Overhøjhed, i Nederlag og Ydmygelser uden Tal og Maal, kaldte Alt, hvad der var i Gentz af Genialt og Levende til Vaaben. Det brændende Haad til Napoleon, som besjælede ham, og som frembragte hans aandelige Livsgerning, gjorde ham under Ulykkerne og den almindelige Nedslaaethed en kort Tid til det tyske Folks Demosthenes, kun at hans Lidenskab alene gjaldt Uafhængighed, ikke Frihed. I Napoleon syntes den hele Revolution ham sammentrængt. Han vilde imod ham end ikke vige tilbage for et Middel som Snigmord. Af al Magt, rastløst arbejdede han paa et Forbund mellem de tyske Magter og paa en Rejsning af det tyske Folk. Dog efter sin Natur henvendte han sig mindre til Folket end til de faa Udvalgte, i hvem han saa Folkets Skæbne. Hans Fortale til de *Politiske Brudstykker*, hans Proklamationer og Krigsmanifeste er skrevne med kraftig Lidenskab, i en flydende, pompøs, men mandig Stil, hvor Talekunstens Sving er bredt, aldrig smagløst. Selv Slagene ved Ulm og Austerlitz knuste ham ikke. Men med dyb Sorg iagttog han i Prøjsen før Slaget ved Jena det hele prøjsiske Væsens Elendighed. Medens Johannes von Müller og Andre, paa hvem han havde stolet, lod sig smigre og vinde af Napoleon og faldt fra, blev han alene ubøjelig og fast og talte i det berømte Brev til Müller med blodigt revsende Haan om dem, «hvis Liv er en uophørlig Kapitulation». Men da i Aarene 1809 og 1810 Ævred var opgivet i Østerrig, og som det almindeligt gaar i Landene, Letsindigheden og Nydelsessygen steg til sit Højeste med Nederlagene og Ulykken, var ogsaa Gentz saa dybt nede i de bedøvende Nydelsers Hvirvel, at han med sine ødelagte Formuesomstændigheder i Forbindelsen med Metternich saa den eneste frelsende Planke under Skibbruddet. Indflydelsen fra den Mand, som Talleyrand kaldte «Ugepolitikeren», fordi hans Synskres ikke rakte videre end en Uge frem, og hvem en anset Russer har kaldt «lakeret Støv», var ikke til Baade for

en Karakter som Gentz's. Fra nu af begyndte i hans Breve Klagerne at lyde over «en sjælelig Slaphed, Modløshed, Tomhed, Ligegyldighed», som han før hverken kendte eller anede, og som han træffende betegner som «en Art aandelig Tæring». Nu er det, han benævner sig selv «helvedes blaseret». «Tro mig, jeg er helvedes blaseret, jeg har set og nydt saameget af Verden, at man med Illusioner og Skuepenge ikke mere udretter Noget hos mig.» «Jeg er ikke mere henrykt over Noget, tvertimod kold, blaseret, fuld af Haan, gennentrængt mere end tilladeligt af Overbevisningen om alle Andres Taabelighed og min egen — ikke Visdom men — Klarsynethed, og inderligt saa at sige djævelsk glad ved, at de store Sager tilsidst tager saadan en latterlig Ende.» Saa slap er han bleven, at den endelige Afgørelse af Napoleons Skæbne, som han tilforn saa heftigt havde ønsket, lader ham i den Grad kold. «Jeg er bleven uendeligt gammel og slet», tilstaar han selv, som tidligere anført, med den elskværdige Friedrich-Schlegelske Frækhed, der aldrig forlod ham.

Paa denne Tid er det, at Dødsangsten begynder at blive vedvarende hos ham, og fra nu af optegner han stadigt i sin Dagbog, om den paa et vist Tidspunkt er i Tiltagende eller Aftagende. Alle et nervøst Fruentimmers Svagheder har sat sig Vidnesbyrd i hans Breve. I denne Henseende er især Brevvekslingen mellem ham og Adam Müller latterlig. De er begge lige bange for Torden, og Frygten for Uvejr gaar igennem alle Brevene. Ja, undertiden er selv Virkningen af et Brev ham for stærk. Han skriver til Müller: «Deres Breve knuser (zerschmettern) mine blødagtige Følelser.» Dødsangsten var nærmere Frygt for at blive myrdet. Da Kotzebue var falden for Sands Dolk, naaede denne hans Frygt for at rammes af den frisindede Ungdoms Had sin Højde. Synet af en blank Kniv kunde, som han selv tilstaar i sine Breve, bringe ham til at falde i Aftmagt. Han skriver til Rahel 1814: «Nu er Gudskelov Alt ude i Paris. Jeg er Gudskelov meget rask. Jeg er skiftevis i Baden og Wien, spiser til Frokost skiftevis Briocher med fortræffeligt Smør og andre guddommelige Kager, har erhvervet mig Møbler, over hvilke mit Hjerte hopper i Livet, og frygter langt mindre for Døden.»

Han ser paa denne Tid hen til Görres som til den Æneste, der endnu forstaar at skrive, og er selv ude af Stand til nogen-
somhelst Art Frembringelse. Paa samme Tid staar han socialt paa